

UTICAJ PRIMENE NPK ĐUBRIVA NA PRINOS KRME I BOTANIČKI SASTAV PRIRODNE LIVADE TIP *Agrostietum vulgaris*

Vladeta Stevović¹, Dalibor Tomić¹, Nikola Bokan¹, Dragan Đurović¹

Sažetak

Prirodne livade i pašnjaci predstavljaju najznačajniji resurs u proizvodnji kabaste stočne hrane u brdsko-planinskom području centralne Srbije. U radu je analiziran uticaj primene različitih nivoa NPK đubriva (neđubreno – A₀; N40:P40:K40 – A₁; N80:P40:K40 – A₂; N120:P40:K40 – A₃) na prinos krme i botanički sastav prirodne livade tipa *Agrostietum vulgaris* na padinama planine Kopaonik. Primena mineralnih đubriva na prirodnom travnjaku je uticala na značajno povećanje prinosa zelene krme za 42,7%, 53,6 %, 58,6% u odnosu na kontrolu, na varijantama A₁, A₂, A₃, po redosledu. Prinos sena se takođe značajno povećao sa 3,57 t ha⁻¹ na neđubrenoj varijanti na 5,60 do 6,16 t ha⁻¹ na đubrenim tretmanima, zavisno od doze primenjenog azota. Đubrenje je uticalo i na promenu florističkog sastava: sa povećanjem količine unetog azota udeo trava se povećavao, udeo leguminoza smanjivao, dok se udeo ostalih biljaka značajno smanjio već pri najnižoj dozi azota.

Ključne reči: prirodna livada, đubrenje, prinos krme, botanički sastav

Uvod

U Republici Srbiji pod travnjacima se nalazi preko 27% poljoprivrednih površina (Djukić et al. 2008). Proizvodnja kabaste stočne hrane ostvaruje se pretežno na prirodnim livadama i pašnjacima, a delom i na oranicama gajenjem crvene deteline, lucerke, smese trava i leguminoza, grahorica i dr.

Prirodni travnjaci spadaju u najrasprostranjenije livadsko-pašnjačke zajednice u brdsko-planinskom području Srbije (Lazarević et al., 2009). I pored značajnih površina pod prirodnim livadama (oko 600.000 ha) i pašnjacima (preko 800.000 ha), proizvodnja kabaste stočne hrane je relativno niska. Odsustvo primene agrotehničkih mera razlog je niskih i nestabilnih prinosa i lošeg kvaliteta krme (Dubljević, 2007). U periodu 2001-2005. godine, prosečni prinosi sena na livadama su se kretali 1,5-2,0 t ha⁻¹, a na pašnjacima 0,4-0,6 t ha⁻¹ (SGS, 2006).

Prema Djukić et al. (2008), prinos i kvalitet krme uglavnom zavise od florističkog sastava odnosno udela kvalitetnijih trava i leguminoza, ekoloških uslova, plodnosti zemljišta, količine i rasporeda padavina, toplotnih uslova i svetlosti. Pri odgovarajućem đubrenju livada i pašnjaka mineralnim i organskim đubrivima, uz racionalno iskorišćavanje, u istim uslovima, moguće je ostvariti povećanje prinosa sena nekoliko puta (do 20 t ha⁻¹), uz istovremeno poboljšanje kvaliteta krme (Stevanović i sar., 2004; Nešić i sar., 2004; Vučković i sar., 2004). Jedan od najvažnijih hranljivih elemenata za postizanje visokih prinosa prirodnih travnjaka je azot. Vitousek and Howarth (1991), Frink et al. (1999), LeBauer and Treseder (2008) ističu da je azot najčešće i limitirajući faktor za visoku proizvodnju prirodnih travnjaka.

Cilj istraživanja bio je da se na prirodnoj livadi tipa *Agrostietum vulgaris* analizira uticaj NPK đubriva sa različitim količinama azota na njene proizvodne osobine (prinos krme, prinos sena) i floristički sastav, kao i da se oceni racionalnost upotrebe mineralnog azota.

¹ Agronomski fakultet, 32000 Čačak, Srbija

